

1745.

1. Hering, Matthias Beuoni: De non aduicendo, post
usum articulum positionalem, iurejurando judiciali.
2. Hering, Matthias Beuoni: De retentione in securitatem
dotis permitta.
3. Mankel, Inn. Fr. Fr.: De fure femina.

1746.

1. Becker, Hermann: De pupillari substitutione in litem
bonorum aduentitiorum nulla.
2. Hering, Matthias Beuoni: De computanda legitima
matris in concursu cum Germania praeteritis
3. Hering, Matthias Beuoni: De remissione conductoris
ab lucri pecorum grassantem concedenda.
4. Anstropius, Theodorus Francus: De effecta lites a jure
in contumaciam pro contestatae habitae.

1747

1. Eschenbach, Johann Christianus: De jure principis circa
sacra secundum jus naturae

1747.

2. Mantzel, Ern. Fr. Fr. : De eo, qui est major et minorum
vis simul.
3. Mantzel, Ern. Fr. Fr. : De futuro interdictio
4. Mantzel, Ernestus Fr. Fr. : De probatione exceptionis
non numeratae pecuniae
5. Mantzel, Ernestus Fr. Fr. : De requisitione amicus abque
~~formidine~~ formidine denegationis
6. Mantzel, Ernest. Fr. Fr. : De ingenio. Formosorum quae
salem habet iuridicas.
7. Mantzel, Ern. Fr. Fr. : De pretio redemptionis (laudem).

1749.

1. Lepinus, Aug. Feb. Ven. : Meditationes at nonnullae
pro auctorae simplicitate argumenta.
2. Hering, Matthias Benoni : De iudice ad examen testium
in perpetuam rei memoriam, appellatione interpretata,
competente.

1749.

3. Mantzel, Ern. To. Fried: *Dissertationes in unq. juris prae-*
sertim Sacklenburgici: De processu ecclesiae maxime
quoad delationem juramenti Civis Decisorii.
4. Mantzel, Ern. To. Fried: *De jure gratuiti.*
5. Mantzel, Ern. To. Fried: *De crimine involuntario*
maxime ex delicto.

1750

1. Mantzel, Ern. To. Fried: *De auditorio forensi, bene*
instructo, deque decore, judicantium, advocatorum
et partium.
2. Mantzel, Ern. To. Fried: *De revocatione feudi Sackla-*
burgici, post additionem, in concurren solenni, credito-
rum factam.
3. Mantzel, Ern. To. Fried: *De concursu ascendentes*
et collaterales in successione feudali.

1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

DISSERTATIO,
DE

Pub. 19. num. 3.

16
AVDITORIO FORENSI,
BENE INSTRVCTO,

20

DEQVE
DECORO, JVDICANTIVM,
ADVOCATORVM

ET
PARTIVM:

1750/1

QVAM,

DEO CLEMENTISSIME JVVANTE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

2. 149
DOMINO FRIDERICO,

DVCE MEGAPOLENSIVM, PRINCIPE VANDALORVM,
SVERINI ac RACEVVRGI, COMITE ITEM SVERINI,
TERRARVM ROSTOCHII ET STAR-
GARDIÆ DOMINO,

DOMINO NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO,

CONSENTIENTE JCTORVM ORDINE,
IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI,

PRÆSIDE,

D. ERN. JO. FRID. ~~MANZKE~~,

SERENISSIMI DVCS MECKLENB. REGNANTIS
CONSILIARIO CANCELLARIÆ ET CONSISTORII,
COM. PALAT. CÆSAR. PANDECT. PROF.
FAC. JVR. SEN. ET HODIE DECANO,
STVDIORVM SVORVM PROMOTORE HONORATISSIMO,

ANNO MDCCL. D. VI. MAJI

IN AVDITORIO MAXIMO,

AMICORVM DISSENSVI EXPONIT,

CAROLVS FRIDERICVS DE FERBERZVHALLE

EQVES MECKLENB.

ROSTOCHII, TYPIS GROSCH. VIDVÆ

DISSERTATIO
DE

AVDITORIO FORENSI
BENE INSTRVCTO

DE
DEGRO, IUDICANTIVM,
ADVOCATORVM

ET
PARRIVM:

DEO CLEMENTISSIMO IUVANTR
RECTORI M. IUSTI TESSIMO

DOMINO FRIDERICO

DEO MAGISTRO IURIS IN ORDINE
SERRINIAE ACADEMIAE DOMINI
TERRARUM ROSTOLI ET STAR
GARDI DOMINO

COMMITTENTE IUSTOLVM ORDINE
IN ACADEMIA ROSTOCHENSIS

D. ERN. IO. FRID. WERNERUS

SERRINIAE DACTI MECHLEN. PRINCIPALIS
CONSILIIO CAR. SERRINIAE ET
COM. PALAT. CAESAR. RANDB. ROST.
PAC. IUR. SEN. ET ROST. DECANO
STVDIORVM SVORVM PROMOTORE HONORATISSIMO

IN AVDITORIO MAXIMO

UNIVERSITÄT
MAGDEBURG
BIBLIOTHEK

RECTORII TIVIS CLASSIS VIOLAE

JEHOVAH JUVANTE!

DISSERTATIO,
DE AUDITORIO FORENSI, BENE IN-
STRUCTO, DEQUE DECORO, JUDI-
CVM, ADVOCATORVM ET
PARTIVM.

§. I.

ariae sunt, locorum, ubi jus dicitur, denominationes, quae singulae, per diversas linguas, ex ipsis vocum derivationibus, se explicant, commendant. Dicastrium, Tribunal, Forum, imo Jus, juxta phrasas: in jus ire & vocare, appellamus sedes & confessus Virum, juri dicundo consecratorum. Vocatur etiam locus Judicii Auditorium, in *l. s. ff. de offic. Adfess.* quae lex omnino Dn. *J. S. F. BOEHMERO* praebuit titulum progr. anno 1726. publ. *de auditorio judiciali*, & quod nunquam vidimus. Primum nomen graecum esse novimus omnes atque inde dicasticen appellamus feriem processus, *vid. B. ZIEGLERI Spec. Tractatus*. Secundum a tribubus, vel a tribuendo descendere volunt Lexicographi, Tertia Romana est, denotans morem, sub dio & nudo aethere, in loco, ex
A homi-

hominum confluxu fervente, ubi omnia conferuntur, causas quoscumque definiendi, quocumque coincidunt praxes quorundam judiciorum modernorum, quæ causas orari sinunt, inter undique concurrentes auditores, bey offenen Thüren. Patria nostra, in solemnibus Juridicis, quotannis quater recurrentibus, & die prima, quæ recenset causas tractandas & recessus præliminaris admittit & ultima, qua publicantur sententiæ, aperit fores. Judicia, quæ ad examina admittunt quemcumque auditorem, defendant prudentiam adversus dubia. Olim, antequam fieret condemnatio in contumaciam, solebat, prudentissime aperta Judicii janua, foris proclamari per præconem; Cujus styli vestigia supersunt, in protocollis hujus Academiæ. In criminalibus causis, ad torturas passim solent admitti Curius atque Camilla, sed displicet nobis illa praxis. Quod, die executionis, sententiæ capitalis, adornetur das hochnothpeintliche Hals = Gericht, in præsentia omnis ad spectandum confluentis multitudinis, laudabilis est ceremonia, quam, cum suis specialibus, verborum & actionum, largiter describunt Criminalistæ veteresque novique. Mallus, etiam Mallum vocabatur olim Judicium sub dio adornatum, in loco, signo quodam notato, v. g. statua, cruce. Arbores eligebantur proceræ; Judicium Mecklenburgicum campestre, zu Sieben-Eichen, celebratur. De moderno Prozecken, vid. in *Selectis Jurid. Rostoch. fascic. I. p. 104. 107.* Ubi diplomatice probatum Proceck in his terris fuisse supremum Judicium. Conf. allegati ibidem Duumviri Celeberrimi, SCHWARZIUS & SCHROEDERVS. Dicam scribunt talia fabellæ, de latina origine ex imperativo: *prosequere!* in baptismo gentilium acclamato. Ante prohibitiones Carolo-Ludovicianas, juxta Capitulares, judicia in templis solebant adornari. Prætoria autem illi Imperatores extrui jussunt.

S. II.

Sacra Scriptura sæpe memorat portas, vel porticus, quando agitur de actis publicis & forensibus, vid. Genes. XXIII. 10. Deut. XXV. 7. Ruth. III. 11. Pf. CXXVII. 5. Proverb. XXII. 22. Thren. V. 14. Amos V. 10. 15. *Legatur GOODWINI Moser & Aaron.*

Et Aaron. Lib. II. C. 3. §. 3. Ratio est in præcedentibus; Voluit enim ille stylus, ut, quot auditores, tot testes haberentur impariallis justitiæ administrationis. Quoniam autem nunquam, ut cum Seneca loquamur, tam bene cum rebus mortalium agitur, ut justa & meliora pluribus placeant, forte, inter cæterum vulgarem, attendentem quidem, sed parum rerum intelligentem, vel justii haud tenacem, ut plurimum defecit pluralitas & periculum tumultus scæpe potuit emergere.

§. III.

Vernacula nostra ubique, salvis præfixis, vel objecta, vel alia, juris quæ publici sunt, denotantibus, utitur voce: *Gericht*. Interdum etiam voces: *Raht*, *Caßer* & *Stube* adhibentur. Cancellariæ nomen a cancellis, confessum Patrum conscriptorum justitiæque Antistitum eorumque amanuensium, pariter ac stantiam, ut cum veteribus loquamur, partium causarumque Patronorum, defendentibus, derivatum, characterem generalem, *der Cansellen*, civitate quasi germanica donavit. Generalis ille usus se tam late extendit, ut judicia & Collegia non tantum, in quibus Magnatum nomine, sed & ea, quæ corporum mediocrium autoritate aguntur, partes ejusdem acceperint. Probant idem exempla etiam taxæ, quæ dicitur, in urbibus quibusdam, non-immediatis, *Cansley* = *Taxt*, unde die *Cansley* = *Gebühren*. Ipsum illustre nunc nomen Cancellarii olim fuit late patens, ceu videre est, ex documentis, quæ Syndicos urbium appellant *Canslare derer Städte*. *Conf. GUNDLINGH Discours über die Reichs = Historie*, proleg. §. 39.

§. IV.

Non placet, vel vacat, dimicare cum iis, qui a latinitate magis, quam a rerum ponderibus, laudari cupiunt, de canonica qualitate vocis Cancellarius. Dignitatem evehit usus loquendi. Vis vocis caret jubare, cancellare enim est facere circulos, quod agnoscimus in exemplo, quo scripta, lineis cancellatim inductis, expunguntur vel plane illegibilia redduntur, ita tamen, ut adhibita veniat quædam ars faciendi circulos seu lineas perplexas, ad impediendum lectorem, qua ea, quæ digna non sunt legi. Hoc

fenſu obvium fit in textibus uno pluribus. Legi meretur OL-
DENDORPII, noſtratis, epiſtola ad Cancellarium Haſſiæ,
quondam directa, quam cum aliis ſcite ad vocem collectis infe-
ruit Calvinus. In antiquioribus ſcriptis Cangel & Geheimer
Schreiber pro ſynonymis logicis adhibentur. *vid. Muratorius,*
allegatus a *Dn. HAVSCHILD,* in opusculo, *von der Gerichts-*
Verfaſſung derer Teutſchen, p. 14. coll. p. 43. Antiqua diplomata
Mecklenburgica Cancellarium inferiori loco ponunt. E. gr. in
privilegio emtæ Jurisdictionis Rostoch. d. d. 1358. Milites, famu-
li ac Bernhardus Bere, Cancellarius noſter. Historiam locorum,
quos in templis dicimus Cangeln, alii dederunt, allegantes verſi-
culum biblicum Eſræ. Subſtantia etymologica ejuſque ratio eſt
cum noſtra eadem. Legantur ſelectiores orationes, novorum
ſuggeſtuum inaugurales.

§. V.

Tribus: Cancellis germanice dicimus Gitters, Gatter-
werck; An a gatten, vel geht heraus, noſtris: geht herruht, ut
ludentes etymologiſtæ volunt, parum nos tenet ſollicitos. Sug-
geſtus, die Cangeln, cum voce ſuggrundium, ein Ausbau oder
Mercker, ejuſdem eſt matricis. Mœniana ejuſmodi elevatiores &
prominentes ædificiorum, theatrorum præſertim, particulas &
projecta appellare ſolebant Romani. An a viro ejuſ nominis,
qualis inter Cenſores obvenit, an aliunde, Feſto aliisque relin-
quimus. Suggrundia & ſuggeſtus a ſuggeriendo & ſuggeren-
do descendere, ipſe Architectus celebris, Vitruvius, qui ſubgrun-
da etiam vocat, aſſerit. *vid. Interpretes rubri Pandectarum, de*
damno infecto & ſuggrundis. Conf. l. 5. in f. ff. de his qui deſec. vel
& omnino l. 242. §. inter, de V. S. variique Commentatores. Evolv.
etiam CALVINVS Lexic. Jurid. v. Mœniana.

§. VI.

Sed maxime nobis fermo erit, de iis, quæ interne, in loco ju-
dicii, qua ſtructuram, diſpoſitionem, inventarium, ornamenta &
decorum veniunt conſideranda.

Quod

Quod unquam placitum fuerit publicatum, vel constans consuetudo introducta, qua facie quoque disponendi modo adorandum sit justitiæ sacrarium, non licuit observare. Hoc tamen consultissimum semper fuit habitum, ut locus judicii sit talis, qui, externo intuitu, omnibus etiam prætereuntibus, venerationem justitiæ imponeret. Hinc pæssim Curia Cancellariarum, Tribunalium & Dicasteriorum extantior aliqua est figura. Si rhetores esse vellemus, farrago inscriptionum, viatoribus etiam patentium, colligi posset & communicari. Sunt inter illas, quæ sal atque piper spirant. Unicam memorare lubet, ex vira Cancellarii Mecklenburgici, B. Jacobi BORDINGII, quo dirigente, ædibus, Cancellariæ destinatis, eleganter inscribebatur:

Qui pretio bonus est, idem quoque pretio malus est.

Vid. *Etwas von Kostoßschen Gelehrten Sachen*, de anno 1737. p. 300. Licet adjicere inscriptionem auream, tabulæ marmoreæ, ad curiam Ratisbonensem: *Quisquis Senator curiam, officii causa, ingrederis, ante hoc ostium, privatos affectus omnes abjicit.* Tersè! Est enim omnis Cancellaria, describente Budæo, in suis forensibus, officina juris & æquitatis promptuarium, oraculum, justitia ipsa & summi juris emendatrix. Ex optimis inscriptionibus est & illa: *Recte faciendo, neminem timeas.* Cedro digna sunt verba, der Reichs-Hof-Raths-Ordnung tit. I. §. 15. *Ihr Ampt und die liebe Gerechtigkeit, mit Fleiß, Ernst, Tapfer- und Aufrichtigkeit, wie es beherzten Leuten und welche die Justitiam eifrig lieb haben, von Gott, zustehet und gebühret, handeln.*

§. VII.

Introeuntes observamus, in loco judicii, sellas, Præsidis sive Directoris & singulorum Assessorum, pariter ac Secretariorum. Olim erant sedilia, per latera coherentia, semicirculis distincta, qualia hodiernum in nonnullis supersunt collegiis. Scamna erant, temporibus majorum, unde denominatio der Gerichts-Banck. Locutio, durch die Banck, forte explicanda per *unanimitèr*. *Etwas auf die lange Banck schieben*, involvit conventus ampliores civium primorum, præter Senatam. Sedeant igitur judiciales personæ,

sonæ, dum cognoscunt, dum judicant, salvis solemnibus assurrectionibus, in honorem Dei, quando præstantur juramenta & in honorem Domini Regnantis, quando præleguntur mandata, vel publicantur sententiæ solennes, ad recitationem tituli nempe Secretarios publicantes ad finem usque stare, notissima vult observantia. Nuncius publicus, cui chartæ aliquam in levioribus vindicant jurisdictionem, *der Fron-Böste*, in pulvinari sedere solebat, posito, in pavimento.

§. VIII.

Textus Jurium, judicem sedentem requirunt: Assessores & *Beysitzer* appellantur Collegiales, vid. Ord. Jud. Aul. Prov. Meckl. P.I. tit. II. IV. & in genere omnes, a maximis ad minores; *Conf. tit. ff. de officio Adfess.* Præsides hinc vocamus Directores Judiciorum, etiam apud Romanos, *vid. tit. ff. de offic. Præsidis.* Quam denominationem rectius per *einen Vorsitzer*, in vernacula exprimimus, quam illam, quæ, in disputationibus academicis, tribuitur dirigentibus & defensoribus primariis. Qui stant, impatientes solent esse & mobiles nimis; qui ambulant, quasi per transennam retractant, jacere foret fordidum; Ergo sedendum erat. Ad mensam veteres non præcise federunt; Sedilia enim erant ut plurimum talia, qualia hodiernum in templis, maxime cathedralibus, in parte sanctiori potissimum, quam dicunt. *Die Empor-Kirche*, supersunt. Stantia in antiquis vocantur chartæ ejusmodi semi-circuli, quorum sedile est mobile, retrovertendum, quando ritibus & decore conformius est, per vices stare. Quando aliquid scribendum erat, Protocollistis omnino mensula erat propria. Vid. schemata illustriſſimorum confessuum, in quibus de salute imperiorum deliberatur.

§. IX.

Gravitationem jubent leges; A qua voce absit depravatio, in idioma linguæ Saxonice inferioris. Illustris & omnium personarum judicantium memoriæ, instar symboli, mandanda est *lex 19. ff. de Offic. Præs.* *Observandum est jus reddenti, ut, in adeundo se facilem quidem præbeat, sed contemni non patiatur* - - Sed & in
cogno-

cognoscendo neque excandescere adversus eos, quos malos putat, neque precibus calamitosorum inlacrymari oportet. Id enim non est constantis & recti iudicis, cujus animum vultus detegit. Et summam, ita jus reddat, ut auctoritatem dignitatis ingenio suo augeat. Majores solebant non nisi viros annis verendos constituere iudices, vid. BRUMMER de Scabinis, Cap. II. §. 280. f. HARTVNG, de Scultetis, Heimburgis & Scabinis, Cap. III. §. 20. Quid doctrina de temperamentis huic loco offerat, vid. in B. WERNHERI diff. de Temperamentis JCorum, Cap. II. §. 3. f.

§. X.

Sit igitur iudex vir gravis, non levis vel lepidus. Non profligator foras, observans per fenestram, alterum alteri, per culpam, vehiculo damnum inferre, clamerque: Klagt! Klagt! Non tamen, quod mox latius scribendum, sit asper, austerus vel truculentus. Vocatur ejusmodi Orbiliorum forensium procedendi modus, der Amts-Trog. Leg. Selecta Jurid. Rostoch. Fasc. I. Spec. 8. qv. 10. ad rubrum, de iudice excandescente. Sequitur alius casus, de Praefecto Judici, inter cognoscendum, assiliente & baculo, stantem, in examine fustigante. Solent nonnunquam, si placidum illud & serium degenerat in austeritatem, partes, in civilibus & criminalibus, dicta & concessa maxime transactiones judiciales impugnare, metum reverentialem & ultra obmoventes. Flosculi sunt: Sie hätten denen Herren, weil sie so hart zugeredet, zu widersprechen sich nicht getrauet. Ex actis inquisitionalibus nuper fuit observatum, quod femina, revocans, ad interrogationem: Warum sie denn vorhin das alles anders bekannt? responderit: Sie hätte sich für die vielen Männer, mit denen grossen Perücken, gefürchtet. Admirabamur, legentes aliquando quaestiones, ad tremendum directas: Warum er dermassen zittere? Ob ihm für ihnen bange sey? ad quas inquisitus, comiter admonitus, de dicenda tantum veritate & de libertate defensionis, reponebat: Nun sey ihm nicht mehr bange. Animus itaque addatur, absque tamen veniae promissione, vid. LVDOVICI peint. Proceß Cap. V. §. 9. ibique allegati Brunnemannus & Finckelhaus. Debellentur pervicaces, parcatur demissis:

lis:

fis: Erigantur hi verbis attemperatis, hinc non ex scheda præ-
 legendis. An & quatenus iudex debeat, vel queat, stantes coram
 Tribunali, illeissare, vositare, vel tuissare, stylo & prudentiæ com-
 mittimus. Absit excessus & defectus humanitatis. Veteres, con-
 demnatos ad mortem, indistincte tuissabant, unde formula: *Knie
 nieder, befehle deine Seele Gott und höre dein Urtheil.* Etiam in civi-
 libus citationes ut plurimum ita concipiébantur: *Die Herren lassen
 dich citiren.* Hodierni mores sunt curatiores. *Conf. Dn. FI-
 SCHERN diff. de injuriis, que fiunt per secundam personam.*
B. Dn. ENGELKEN diff. de modo compellendi in secunda persona,
vulgo: vom dußen: Quis nostro stylo iudiciorum superiorum
 tuissetur, vel vossetur, vel illeissetur, sciunt expedientes, obser-
 vantes scalam, allocutionum utriusque ordinis virum, feminarum
 etiam. Non possumus nos intrromittere hac vice, quis e. g.
 Ehrsamere, quis Ehrbarere, & sic per omnia alia, quæ a maioribus
 accepimus & semper retinemus, sit appellandus. Compellatio:
 andächtig, sequiori sexui etiam manlit communis. Sed, salvis
 ulterioribus.

§. XI.

Lex 2. C. de sent. ex peric. recit. prohibet tumultuarios &
 sanguineos nimis iudicium mores. Concepta requiruntur senten-
 tiarum verba, ex periculo, in copia deinde, instantibus, com-
 municanda, recitanda, ne aliquid, loco interloquutionis, vel de-
 cisi, blateret vel effutiat iudex, de cuius ipsisimis non constaret.
 Periculum autem alii per einen Entwurf, Concept explicant, un-
 de, periculum facere, phrasis est facta. Sed non sufficit hic con-
 ceptus, quoniam mundum requiritur, ex projecto, in quod con-
 ficiendum etiam stylus sæpe nonnunquam veratur, quo dignio-
 ra publicari scribantur. *B. Dn. Cancell. de LVDEWIG, pro
 sibi familiari critice, vult legi pariculum, prouti vocat chartam,
 ob identitatem vel paritatem factam. vid. diff. de Nexu scripturæ
 & subscriptoris, p. 31.* Alii legunt breviculum, sed minus recte,
 quoniam pronuncianda non sunt, per summaria, coarctanda, sed
 totidem verbis exprimenda, quo haberi queat ipsisimorum cor-
 pia. Cordate scribit GOTHOFER, ad d. l. Absurdum fore,
 ut

ut per indicium i. e. summam tantum sententiæ recitentur & non potius integræ, ut res sit. Certum est, hoc innui, sententiam sine scripto latam nullam esse, i. e. si dicta, non lecta. *vid. l. ult. C. Comm. epist. verbis: Quod magno conspectu sententia decerni solet, id paucis literis temere descriptis definiri, fas non est.* Hallucinatur itaque Ferrandus, qui sententiam ex periculo recitare, interpretatur de memoria, a tentamento, ἀπό τῆς μνήμης. Particula etiam orationis variare potest sensum. Sunt etiam sententiæ interdum amplissimæ, unde aliquando incidit controversia, de computando fatali, interponendi remedii, a dato acceptionis copiæ, in termino petitiæ, sententiæ scilicet, ex multis constante periodis & membris. *Vid. Selecta Jurid. Ross. Fasc. II. p. 62.*

§. XII.

Sed res est in evidenti, nec moramur distinctionem, interlocutoriarum & definitivarum. Vid. tamen largissime BVNE-
MANN *diff. de sententiis ex periculo recitandis, vom Vorlesen des Urtheils, in tit. 44. Lib. 7. C. §. 8. 9.* ubi, a græco περιελκω, circumcludere, derivat, eleganter conferens morem convolvendi pergamenta & chartas, die aufgerollet wurden. Hodiernum *Volumen* ad reliquias pertinet. *Pericla* aliter explicat DV FRES-
NE. Stat interea veritas, quod iudex, pro re nata, etiam absque scriptura possit injungere. Divericulum hoc fieret nimis disfluens, si plura de hoc incidenti differeremus. Cogitur interea, de vocibus: Breve papale, imbreviare & Brief. Notio-
derer Briefe est generica, *vid. Mecklenb. Hof- Gerichts-Ordn. P. I. Tit. 10. 19. 20. 22. v. citationum, mandatorum und andrer Gerichts-Briefe.* Hinc phrasis eorum, qui alium actorem faciunt: *Laß ihn die Briefe tragen.* Notetur, quod apud Romanos actus voluntariæ jurisdictionis, qui uno solenni verbo nonnunquam expediri solebant, non requisiverint iudicem sedentem vel scribentem. Vid. exemplum in manumissionibus, quas Iudex, ad balneum progrediens, ut legitur, etiam corroborare, verbis extemporaneis, poruit. Quæ ejusmodi casus excedunt, inepte fiunt e vestigio, ceu scribit Cujacius, de Prætoro Gententii, qui cataphractus, equo insidens, sententiam tulerat. B. BRVN-
B NEM.

NEM. in Proc. Civ. cap. 27. n. 47. damnat distinctionem, inter iudicium ordinarium & summarium, strenue volens, ut, & in summario, scribatur pronuntiandum, expressis verbis. Nec arbitrorum laudum absque scriptura valet, per l. 6. C. de princip. agent. in reb. Aliud in arbitratoribus, qui nullum servant juris ordinem. Quod tandem hæc sobria legum dispositiones non debeant captari, nonnunquam rerum, temporum & locorum jubent circumstantiæ.

§. XIII.

Redeo ad iudicem sedentem. Art. 82. Nemesios Carolinae terse disponit. Titulus est, von Besetzung und Belegung des endlichen Gerichts. An dem Gerichts-Tage = = ita in textu, da man das Gericht, nach guter Gewohnheit, pflegt zu besetzen; und soll der Richter die Urtheiler heißen niedersitzen, und er soll auch sitzen = = und ehrsamlich sitzen bleiben, bis zum Ende der Sachen. Conf. art. 84. von der Frage des Richters, ob das Gericht recht wol besetzt ist. Vid. tamen formula, apud HEINECC. §. 375. Lib. III. Elem. Jur. Germ. So stehet auf, beredet euch eines Urtheils. Ideam præbent consultationes & re- & correlationes publicæ. Conf. phrasis Romana, ex SCtorum historia, pedibus ire in aliquam sententiam. Sedeant igitur iudicantes & quidem corpore ad venerationem disposito. Videmus nonnunquam sedentes, ac si recubarent, prouti & gradientes observamus, tantum non currentes & lepide pedibus gesticulantes. Cicero scribit: Gravem virum docet incessus gravis, unde & scipionem commendari audivimus, illis, qui corporis modestiam, vel ambulantes vel conversantes negligere solent, sed, inter colloquendum, manus tantum non marsupii indunt. Non omnibus æque opus est tali moderamine. Alii enim, vi temperamenti & qualitatis adscititiæ arque imitricis, sunt, in gestibus, inconstantes, alii firmi & compositiores. Ord. Jud. Aul. Prov. Meckl. P. I. tit. II. vult ein ehrbares Wesen und Wandel. Sedilis Iudicii Noribergensis venerabilis forma, vid. in diff. DANNREVTHERI, di Nemesi Norica Cap. 4. §. 3. Veteres iudiciorum Assessores singularem in eo quæsierunt reveren-

verentiam, vel asiduitatis aut constantiae & patientiae charactere-
rem, ut pes alter alteri, vel superimponeretur, vel ut uterque
crucis in figuram collocaretur. Dispositiue haec figura praer-
bitur in *Jure Municipali Sufarensi tit. I.* verbis: *Der Richter soll
sitzen, auf dem Richter-Stuhl, als ein griefgrimmender Löwe,
und soll den rechten Fuß schlagen über den linck'n.* Bona verba
serenamque quaesumus frontem faciemque! Leonis idea refor-
midanda procul absit, modo judex & integer confessus venera-
biles prodat gestus. Quod griefgramm vel grimin plus quam
serium vultum significet, probat versio Argentoratensis biblica,
de 1485. Psalm. II. v. 1. verbis: *Warum griefgrameten die Hei-
den.* B. KRESSIVS *ad art. C. C. 82.* largitur excerptum, ve-
teris Judicii Westphalici, verbis: *De Fry-Greven, sine Schep-
pen unde Fronen schölen noch Hoet, noch Rappen, noch Mäntel,
noch Handschen uf noch an hebben; Sinder Wapen schölen se
syn, ordelen schölen se, wysen fastende unde sittende, & ad artic.
ipsum ita commentatur: Quod Scabini cum Judice considerare -
nulla alia ratio subest, quam decori juridici.* Sedeant graviter cant-
que decenter, qui ex publici muneris dignitate volunt honorari.
Clericos admonet Augustinus, ne gressu rapido ferantur, quo-
niam incompositio corporis qualitatem indicat mentis & inces-
sus citus instabilitatem denotat. *Conf. B. Praesulis Lubecensis,*
GOETZII *tr. ad quaest. Ob ein Prediger wol könne, in
Schlaf, Rock, actus ministeriales verrichten.* Judex etiam, in
officio, nunquam deprehendatur illothus & impexus. Vidimus
aliquando, in itinere, integrum Magistratum civitatis, adveni-
ente cursu publico, aviditate, legendi stas literas, in Cami-
sölern, auf Pantoffeln und mit Nacht-Müßen. Forte erat ex
privilegio, cui nihil detractum esse volumus. Qua autoritatem
interea, judex, etiam discalceatus, jubere atque prohibere pot-
est: Ubi enim judex, officium exercens, ibi tribunal. Sed di-
stingue loca & occasiones & tempora. De Carolo M. refert
Eginhardus, quod, & cum calcaretur, jus dixerit & quocun-
que loco & tempore, comites admiserit, atque litigantes itatim
introduci jusserit. Sed duo cum faciunt idem, non est idem.
Quae moram non ferunt, quoniam judex debet omnium hora-
rum

sum esse homo, a regula & ceremoniis, salvis substantialibus, erunt exempta. Omnia fiant ordine & decenter.

§. XIV.

Excerptum illud styli veteris, iudicii Westphalici, non possumus sine largiori commentario dimittere, quoniam iudex per varia habitus & observandorum accidentia considerandus. Intueamur eundem, a capite ad calcem. Caput sit apertum, *se schölen noch Hoet, noch Kappen uf hebben.* Est alias pileus signum honoris &, qua den Fronen, res clara; unde & hodiernum, executores sententiarum criminalium, capite plectentes, suspendentes, fustigantes, solent, quando sunt ex ordine intelligentium, pileum seponere. Qua Iudices & assessores autem, nulla alia ratio legalis potest exprimi, quam quod sacris operentur & in honorem Dei & summi principis, confidentes in auditorio, debuerint esse non-pileati. Scribimus de præterito, quo tempore pileos inter se solebant viri, decori alias observantissimi, imponere. Hodie, ex regulis humanitatis & decori, viri elevatioris subfellii nudatis capitibus confidere solent, id quod, post capillamentorum & galericulorum nubem, fieri magis posse, ac olim, etiam medicos habebit consentientes. Animi causa inspergere placet memoriam liticulæ, de capillamentis, qua sacros antistites, primis, post inventionem, annis agitata. *Vid. SCHELVIGII diff. von Parücken: PEZOLDI diff. 2. de ritu caput operiendi & aperiendi. Add. Observationes Halenses & Commentatores ad dictum Apostoli. Chr. BICCHII tr. de pileo. vom Recht des Hüts, Hal. 1736.*

§. XV.

A capite pergimus, ad reliqua corporis indumenta atque ornamenta. Abesse voluerunt, veteres illi, pallia & chirothecas. Qua pallia, nullam probabilem sciremus rationem, præsertim, quia majores nostri, maxime membra Collegiorum, solebant palliati in publico comparere. Chirothecarum sepositio significat, procul dubio, expeditiores viros & manus a dorophagia immunes atque vacuas. Est antiqua nostratium locutio:

locutio : *De Handschen uhttheen*, qua innuitur serua negotii tractatio; Ordo Præmonstratensium manus, chirotheca ornatas, superbiae signum habet. Manus, in quavis solenni ejus adhibitione, debet esse libera unde & partes juraturæ, jubentur detrahere chirothecas & non sola est ratio, ut videamus, num ademi jam sint ante digitorum duorum erectorum articuli. Duorum notanter scribimus; plures attollere non est universale, id quod solus textus Constitutionis Carolinae art. 107. poterit decidere, virtute verborum : *Die zween Finger, damit sie geschworen.* Conf. vetusta phrasia : *Zwee uhtsyfen theen.* Incidit, hæc scribentibus, merito, mos veterum Germanorum, qui ad inventarium judiciale referebant chirothecam Rolandinam, in media mensa jacentem. *Vid. DANNEVTHER de transl. jur. symb. C.2. §.8. ib. excerptum Weichbildi: Das weltliche Gericht, von dem Kayser, das ist zu vernehmen, von dem Handschuh.* Tota manus est symbolum potestatis, unde olim in civitatibus erecta videbatur manus, ad denotandam pacem publicam, den Handsfrieden, item Handschue dictam.

§. XVI.

Porro denegantur Judicibus, omnis ordinis, arma. *Sün-der Wapen schölen se syn.* Etiam baculos comprehendere putamus. Ratio videbatur esse, ne vel partes extimescerent vitam facti, vel, ne hi, excandescentes, quidquam manu expeditent propria. Genius seculi abrogare sivit ejusmodi mores; Moderatores & constantes viri queunt, sine periculo partium, esse gladiati & scipionibus innixi. Qua rixas, inter membra ipsa, absit metus verborum duriorum atque factorum. Ad popinas rusticas relegentur & non assideant Judicis, qui iræ & ori moderari nequeunt. *Ord. Jud. Aul. Prov. Meckl. S.I. tit. 3. §. Wann der Land = Richter, disponit de membris & ministris, die unsteifig, zänkisch, singular, oder mit dergleichen, der heilsamen Justicien hochschädlichen Untugenden und Feilen sich erzeigen.* *Add. tit. 4. §. Es sollen auch, verba: sollen sitzen bleiben, keiner dem andern obloquiren = =*

B 3 sticheln

sicheln und dergleichen zur Uneinigkei^t und Verbitte^{rung} ge^{reichenden} Händeln und Worten = mit schmerzhaften und hitzigen zc. Ord. Jud. Imp. Aul. tit. 5. §. 9. 25. prohibet Das in die Rede fallen. Recte! nam contrarium facit ideam popinae vel gerontocomii. Add. eadem ill. ord. tit. 1. §. 11. verbis: Mit keinen andern Gespräch, Discours und Sachen (die drey Stunden) zubringen. Præterea virtus regina, taciturnitatis, inculcatur tit. 6. §. 13. verbis: Die Verschwiegenheit, als animam consiliorum geboten haben.

§. XVII.

Quod autem sobrii debeant esse judicantes, assertio est, essentialis & perpetua, quæ etiam in phrasin abiit, quando sobrie judicare opponitur subebriis nonnullorum opinionibus. Placuit B. MEISNERO Philosophiam sobriam scribere; Quænam igitur sit ebria, per inductionem & capita scientiarum, sobrie judicantibus, constat. Non est sermo de plane jejulantibus, sed de bibentibus ad aliquem temulentia gradum. Hinc, quantum fieri potest, judicia adornantur tempore antemeridiano, etiam ob juramentorum, nonnunquam incidentium, religionem. Sunt etiam Viri, & non tantum fuerunt apud Veteres Germanos, quos distinguere jubet experientia, in ante- & postmeridianos. Wyse fastende, habet textus Westphalicus, h. e. weißlich nüchterne. Erat veteribus Judiciis consuetudo, post habitas quasdam deliberationes, admittere poculum collegiale, in circulum; unde proverbium. Et is noch vor den Drüncken. Varia ejusmodi dietæ inveniunt explicationem in stylo veterum. e. g. Etwas auf die lange Banck schieben, idem est, ac plurium & totius populi cœtus confessui aliquid committere. Formula: Zu rechter frührer Tageszeit, affinis est huic meditationi, præcisè enim innuebat olim tempus ante-meridianum. In Capitularibus Carolinis ira: Neque Comes placitum habeat, nisi jejunus. Finis imponebatur iudicio cum meridie. Vid. latius J. G. HOFMANN de modo Judic. exerc. apud Germ. §. 5. Nüchtern
non

non solum est oppositum ebrietatis, sed qualiscunque assumptionis cibi vel potus.

§. XVIII.

Verum, de baculo jam erit differendum. Scipionem, quo vel nituntur, vel ornantur stantes, vel gradientes, non indigitamus, sed baculum, qui erat signum officii & hodie tantum in judiciis nostris criminalibus, superest, & quidem plane dissimili ordine & figura, unde & vidimus eundem non frangi, a Judice praesidente, sed a quodam vel Assessore, vel etiam Actuario. Art. LXXXII. Constit. Carol. vom endsichen Gerichte, aliter disponit, verbis: *Er, der Richter, soll auch sitzen, seinen Stab, oder bloß Schwerdt, nach ländlichen Herkommen, in den Händen haben.* Baculum illum decorticatum & album esse debere, sciant vel scient Judices. Evaginarus gladius in quibusdam provinciis & urbibus conspicitur, in manu Praesidis Judicii, die publicationis ultimae & executionis sententiae. Alibi carnifex stat, prope mensam, tenens gladium vagina vacuum. Accedunt aliae ceremoniae, tinnitus campanae, des Beuteus des Gerichts, suspensionis rubri panni ex curia, aliae. Fiunt etiam nonnulli horum apparatusum, absente, vel nondum detecto delicti, maxime homicidii, auctore. Aliena haec sunt, a nostro rubro. Vid. DD. ad art. 87. C. C. vom Beschreyen des Beklagten, imo in genere omnes, qui criminalia aliquadantenus systematice tractarunt. In specie legatur MASCOVII *diff. de clamore violentiae*, vulgo: vom Zetter & Geschrey. it. latius *El. Aug. STRYCKII diff. de proclamatione & banno homicidae fugitivi*, vulgo: Baan & Recht. *Cap. 4. de forma, rhes. 5.* Soll Zetter mit ausgezogener, geschliffener Wehre, schreyen. Ita in Speculo.

§. XIX.

Sit autem baculus objectum, nobis paulo curiosius considerandum, quoniam referendus venit, ad internum etiam auctoritatis Juridici inventarium. Adhibebatur ille, a majoribus, in signum auctoritatis, hinc venerationis. Usus etiam ejus se
 exere-

exferebat in impositione silentii, unde das auffklopfen, das
 schlagen, oder aufstößen auf den Tisch. Illustrationem præ-
 bent Mareschallorum & militarium, conf. locutio: Der Stab
 liegt da: Die Stabs-Officiers, & convivalium aliarumque
 processionum insignia. Opifices etiam utuntur baculo dire-
 ctorio, in ædibus collegiorum, quas, a verbo schütten, quod
 varios actus judiciales significat, Schütting, appellant. Excute-
 re, discutere, sunt verba juridica; posterius significat etiam
 cognitiones causarum, quas per schütten majores nostri, ob
 necessitatem accuratæ investigationis, exprimebant. Majo-
 res nostri, hujus baculi, qui ulnæ aliquot quadrantes longitu-
 dine non excedit, usu inclaruerunt & nemo plus operæ in
 hujus baculi specialia impendit, quam *Ill. Dn. GRYPEN*,
 in denen teutschen Alterthümer, wobey von denen Codicibus
 picturatis, Cap. von Ståvern und Stavenden Nyden. Die
 Stevers, de quibus ille, sunt ministeriales, die dem Manne
 (de feudali investitura sermo est) den Eyd vorstateten, oder
 vorsageten. Liceat quosdam excerptare textus Codicum. E.
 gr. in *Cod. Oldenb. pict.* ita: Of de Man vor den Herren
 cumpt und svere ane Steveren. In *Cod. Luncb.* De Man bid-
 det des Stevers. In *Cod. Guelpherb.* Versprechen dar noch der
 Hilligen un des Stebers p. 63. Autor ille humanissimus ita:
 Der Compiler Juris Saxonici gedenket des Ståvers, als
 einer Person, die bey Ablegung des Eydes, in curia feudali,
 und sonst, im Gericht, zur Verstattung des Eydes mit er-
 fodert. Hinc formula: Mit opgerichteten Fingern und mit ge-
 stavenden Eeden; welches so viel, als an den Gerichts-Stab,
 den Nyd beschweren, p. 70. Es ist bekannt, daß an verschiede-
 denen Gerichten, wie, noch heutiges Tages, in dem Hannö-
 verschen Hof-Gerichte, an dem Stabe, oder mit Vorhaltung
 desselben geschworen wird. Auch, in Sachsen, die Anlobung
 der Guarandæ, an den Gerichts-Stab geschieht. Incidit lu-
 sus etymologistarum qui vorgestapfete Eyde, sibi concipiunt,
 dicituri, ein Eyd, den man, in den Stapfen des Vorlesers,
 mit Nachsprechen verfolget. Præunte ministro Academiæ,
 est formula in promotionibus Rostochiensibus. Conf. præ-
 juratio-

jurationes Romanorum & phrasis, conceptis verbis jurare. Tandem laudatus ille Autor ita, p. 78. Frisch hält dafür, daß unter Eydewart der Steber verstanden. Sed satis; Quod & Principes subditis juraverint gestäbte Eyde, videatur in exemplo, apud LVDOV. *diff. citanda*, p. 13. *Leg. Ord. Jud. Rothw.* P. II. tit. 10. ibi: Wenn der Hof = Richter den Stab darbeut = mit der rechten Hand den Stab begreifen. *Add. DANNREVTHER diff. de translatione jurium symbolica, Cap. II. §. 7. Unicum addimus, in Gallia haberi in judiciis baculos, daran oben eine Hand, mit aufgerichteten Daumen und beyden ersten Fingern, wie ein Regierungs = Stab, etwa eine Elle lang.*

§. XX.

Baculus fuit', in judicio, generale insigne autoritatis, a maximis, medioximus & minimis judicibus adhibendum. Excerpta Frischiana huc redeunt: Stab, ein Kennzeichen richterlichen Ansehens. Vor Alters hatten die Richter einen Stab, als einen Scepter in denen Händen; Er bedeutete absonderlich den Blutbann, oder das Gerichte über Leben und Tod. Das Criminal-Gericht hieß das Stab-Gericht. Memorabilia sunt excerpta ex MENCKENII *T. I. Scriptor. Sax. p. 846. MULLEN'S Reichs = Tags = Theatro, sub Tr. V. fünfte Vorstellung; ibi: Er. May. Sigismundus hat alsbald den Gerichts = Stab, von Marggraven Albrecht genommen, sich niedergesetzt und vorgenommen, selbes zu sprechen. Rohtweilsche Hof = Gerichts = Ordn. apud LVNIGIVN T. II. p. 95. Wenn der Hof = Richter das Hof = Gericht besetzt, so soll er des ersten fragen, mit seinem Stabe = soll nicht uffsten, noch den Stab von Händen geben.*

§. XXI.

Hactenus vidimus judicem sedentem, vultu gravem & vestimentis atque insignibus indutum, instructum. Descripsimus etiam aliquam faciem auditorii forensis. Intueamur nunc ulterius Tribunalis inventarium mobilium. Sedilia & hodie ut plurimum sellæ, sunt in præmissis. Mensa pariter. Inver-

sio & disiectio mensarum & sedilium, in judiciis criminalibus, die executionis ultimato confidentibus, per inspersa & famosa habentur obvia. Ordo confidendi est vel naturalis, juxta aetatem cooperationis, vel juris publici. Huc pertinet distinctio, *der Ritter- und Gelehrten-Bäncken*, vid. *Ord. Jud. Aul. Imp. Tit. i. §. 9. Tit. 5. §. 8.* ad dextram & sinistram Praesidis. In Consistorio Ducali Meckl. Assesores, alias ordinem votandi & eundi, juxta receptionem servantes, qua ritum confidendi ita distinguuntur, ut Theologi omnes dextrum & Juri sinistrum latus mensae occupent. In parte superiori, illius mensae, sedile illustrius vacans conspicitur, in honorem Serenissimi Ducis Regnantis. Quae de dualitate votorum, in quibusdam Collegiis mixtis, observanda, hujus non sunt sphaerae.

Sedent, diximus, Judicii membra: Surgunt, tamen, nonnunquam, vel levant corpus aliquadantenus, ut supra allegatum, in honorem Dei & Principis. Secretarios, in omnibus judiciis, alias, propter necessitatem scribendi, sedentes, aliquid praelectuos, maxime mandata, conclusa & sententias, testamenta, stantes fieri, ad tractatitia referimus. De scamnis & sessionibus Virorum-Juvenum, qui annos pythagoricos silentii agunt, Auscultantes vel Auditores appellati, nihil referendum accepimus. Quae nupere Regia Borussia Constitutio illustrissima, de illis disposuit, legimus. Votum consultativum illis concessum esse, relatam vidimus.

§. XXII.

Utrum partes comparentes earumque Advocati stent vel sedent, est quaestio styli, ex legibus & observantia definenda. In Judiciis Ducalibus Meckl. tituli & honores, ad punctum quoddam distincti, faciunt diversitatem, stantium vel sedentium citatorum, absque respectu sexus. Necessitatem, nec hoc loco, habere legem, peraeque tenendum, prudentia raro, gratia nunquam invenit locum. In quibusdam provinciis distinctiones fiunt inter species sedilium.

§. XXIII.

§. XXIII.

Judices gladiatos hodie confidere, diximus. Ante dimidium seculi, & temporum, nostri aevi, vicissitudines, Collegia Magistratuum ubique palliata convenire & simili habitu, in templis & conviviis solennibus, comparere solebant. Superest hic mos, in eminentioribus quibusdam urbibus, ubi maxima in eo quaeritur gravitas, reverentiam promovens, ut Proceres non nisi in habitu compositiori, quem *Gestalt Röcke*, dicunt, publice conspiciantur. Romana historia lectu dignissima, huc facientia, prodit & memorabile est exemplum, militum invasorum, gravitate habitus deterritorum.

Qua colores, semper modestiores fuere servati, vel plane nigri, vel nigro proximiores. Albus etiam color clericalis fuit ab omni aevo habitus, Conf. Lev. XVI. 29. Num. XIX. 7. *Add. LVNDII Jüdische Heiligtümer*, Lib. III. c. 3. *Add. B. Abbatis SCHMIDII scripta specialia. item Dn. DETHARDINGII noviss. epistola.* Ministros verbi divini nigros & distinctiores habitus in hunc diem conservasse, singularem illis honorem & existimationis gradum conciliat. *Conf. diff. Helmstad. mox alleg. Cap. II. §. 2.* De nigro atque simplici, unius coloris vestitu, animum non versicolore & districtum undique aut distractum, sed unum eundemque modeste designante, *Add. clem. de statu monach. c. 1. verbis: Nigri, brunni aut albi coloris. Conf. c. 15. X. de vita & honest. cleric. c. 1. C. 21. qu. 4. & pr. dist. 41. vid. WOLDENBERG. nostras, ad t. r. Decretal. de vita & honest. cler. Presbyteri nunquam incedant, sine stola, si cum illa spoliantur, triplum, si sine, simplum/reditur. c. 25. C. 25. q. 4.*

§. XXIV.

Sed potissimum nunc de Advocatorum & partium habitu & decore erit differendum. Quod, in terris Borussia-Brandenburg. causarum Patroni palliati incedere debeant, accepimus. Alibi gladiis accincti, etiam in audientis, comparent. De Jure Romano togati esse debebant, *l. 3. §. 11. C. de advoc. divers. judic.* Par

tes nonnullis in locis gladios & scipiones, ante limina reliquere tenentur. De Studiosis res est notoriissima, & videatur decimum Facult. Jurid. hujus Acad. ad requisitionem, inclytæ Acad. vicinæ Gryphicæ, nuperam, insertum Ill. *Dn. Aug. de BALTHASAR, Orat. Ref. de privil. & officiis Stud. Gryph.* Sed diximus, etiam alia judicia, non. disciplinaria, dari, in quibus, cives, comparentes, coram suo Magistratu, gladios deponere jubentur, imo omnes indistincte, qui præstanta habent juramenta.

§. XXV.

Lectu dignissima est dissertatio Helmstadiensis, theologica inaug. WIDEBVRGO-KEGELIANA, *de gladio, in Sacramentorum reverentiam, deponendo.* B. STRVV. *in disp. de Ensis. Jen. 1683. tb. 46.* refert occasionem specialem, Hildesio-Fuldensem, Ordinationis, de gladio e templis exule. *Evolt. BECHMANN Exerc. feud. 13. n. 39. clem. 1. de statu monach. l. 3. C. de his, qui ad eccles. confug. can. si quis dist. 36. l. 36. 53. §. 1. C. de episc. & cler.* De aulis Principum, quæ scipiones omnino, & interdum gladios & chirothecas, ab admisis ad audientiam, arcent, videantur, audiantur alii. *Add. THVANVS allegatus in d. diff.* Accesserunt, disputationi laudatæ Helmstadiensi nonnulla responsa, egregie ad rem facientia. Distingueremus autem, inter S. cœnam & S. baptismum, qua rigorem scilicet. In genere subscribimus. Si ita introductum, forte symbolicum fieri posset gladius. Variant ceremoniæ & emblematica nonnullam continent, quorsum refero morem Acad. Oxoniensis, quæ, creandis Theologiæ Doctoribus, ocreas, respiciendo, ad dictum apostolicum: *an Weinen gestiefelt, als fertig zu treiben, das Evangelium, induit.* TILLOTSON *p. 209. Geistl. Schriften,* refert, vereres in actu baptismi vestes plane exuisse. De baculis *vid. cit. diff.* Legatur elegans annexum Responsum Jenense, utriusque Facultatis, probans, gladium exulem in curia & comitiis. *vid. tit. C. Theod. de habitu, quo uti oport. intr. urb. TACIT. Annal. IV. c. 21. TIRAQV. de Nobil. c. 20. MENOCH. de A. J. Q. casu 394. n. 35. Aurea Bulla c. 2. §. 1. & ad illam Ludewig aliique, qua juramenta Electorum.* *Add. Dn. BVDERI*

DERI *diff. spec. §. ult.* Mores Rusfici & Veneti videantur apud Olearium & Hubertum. Quod tandem inquisiti, absque periculo insanabilis nullitatis, nequeant in vinculis stare, coram iudicio, famosissimæ est praxeos.

§. XXVI.

Pergimus, ad inventarium Auditorii forensis. Ad manus sint Leges & præsertim Ordinationes Judiciorum, cum formulis, maxime juramentorum. Quædam Judicia habent specialem bibliothecam selectiorem, quæ ex multis, præcisè sub formula: ad bibliothecam, maxime in excessibus Advocatorum, successively augetur. Juris communis equidem bibliotheca viva & ambulans sit iudex, sint Assesores. Verum, omnium habere memoriam superat humanam conditionem; ut taceamus, ad convincendum, interdum in arena, utilem esse præsentiam librorum fundamentalium. Corpus Juris & Constitutionum atque Ordinationum ornaret perpetuo mensam, credimus. Ordinatio Imperialis vult: **Das das Recht auf dem Tische liegen solle.** Recte! Diæterium: **Das Recht lieget unter der Banck,** non est sine sale. Concedimus, quod, qui non affert notitiam Legum, in frangenti nequeat erudiri; sed auctoritatem auget forte bibliotheca selectior vel libri super mensam. Adfœdimus aliquando actui torture, cujus director aliquot Commentatores, ad Nemesin Carolinam, secum ferebat; Ridebatur & merito. Prope Tribunal, in area plane foris ædium vel intus in laqueari, tabula, cui affixa nova edicta, proclamata etiam, prout in supremis Judiciis moris est, pedentes quævis citationes & nupera pronunciata.

§. XXVII.

Temporibus atavorum nostrorum præstabantur juramenta, impostis Evangelistæ digitis. Hinc formula: **So wahr mit Gott, helfen soll und sein heiliges Evangelium.** Monstrari potest cupidus Codex membranaceus, illi fini olim adaptatus. Descripti sunt in illo primi versiculi, quatuor Evangelistarum; Johanneum autem initium: *in principio erat verbum,* ex impositione tot celeberrimorum aliorumque digitorum, utut, procul dubio,

purissimorum, accepit vestigia significantissima. *Hey dem Worte der ewigen Wahrheit*, erat pariter in formula; Verbum autem illud indigitabat Jesum Christum. Stylo sic ordinato, omnino pertinuit Codex Novi Testamenti, vel membrana descripta ad inventarium Dicafterii bene instructi. Masculis ponebatur in pulpito elevatori, inde hodierna erectio digitorum, absentem tanquam praesentem librum tangentium; Feminis appendebatur ad latus sinistrum, in regione cordis; unde illarum situs & habitus, digitorum in hodiernum, omnibus aliis lufibus omisiss. *Conf. Ordin. Dicaft. Rotwilensis, P. II. tit. 10. ib. soll die Frau mit ihrer linken Hand greifen zu ihren Kopf des Hauptes ic.* Formula: tactis Evangeliiis, illustrissima satis est, & quae in coronationibus & investituris, festiva sunt, apud Publicistas Germanos sunt obvia. Messlem praebet *Ill. Dn. JVGLE-RVS, in diff. impera, de ritu S. S. Evangelia tangendi in iurejurando.* De antiquitate videantur primi, qui supersunt Capitulares. *Vid. Dn. GRVPEN teutsche Alterthümer, p. 67.* Veteres debuissent in promptu habere capsulam, cum reliquiis sanctorum, probant solennia juramentorum. Legantur Clenodiographi *S. R. I.* inter quos eminent Duumviri *de LVDWIG & de ZANTHIER.* Nondum perit formula: *auf den Heiligen schwören.* Quod Majores, in judiciis Dei, sive ordalii, ahenum, ferum aliaque adhibenda, ad perpetua retulerint inventaria, credimus, propter praevios benedictionis ritus. *Vid. BEICMAN. sp. diff. de Judicis Dei. SCHOTTELIVS aliiq.*

§. XXVIII.

Hoc loco, ubi de Codice Evangelistarum, dem *Evangelien-Buche*, intuitu juramentorum, scribendum erat, nos liberamus a solennibus antiquorum Judiciorum Dei & juramentorum apud veteres. Poniissemus, si haec dissertatio crescere debuisset, vel varios apparatus, vel observandas ceremonias, ritus atque universum decorum describere; sed occupaverunt jam alii, quae Lectorem satiare possunt. Nonnulla etiam sequentur, adspirante divina gratia, in tractatione nova. Dabit illa, inter alia, locum torturae bene instructum, cum locuplete inventario. Certo enim respectu

respectu locus, die *Marter-Cammer*, est auditorium forense. Rite instructum sit illud omnino. Est in Civitatibus exstantioribus, locus subterraneus, continens machinas convenientes, & instrumenta, quæ sunt in usu. *Vid. PRÆSIDIS Jus Crim. Meckl.* Qui ideam bene adaptati ejusmodi loci quærunt, rogent, ut pateat aliquando Rostochiensis. Impetrent simul bonis verbis ocularem singulorum instrumentorum inspectionem. Non est talis curiositas sine fructu. De capucio Pomerano, *der Pommerschen Müße* & de instrumento Meckl. *vid. diss. cit.* ager continuatio de requisitis Judicii, coram quo stant Judæi vel alii, religione diversi. Fiet regressus, sient digressiones in Jurisprudentiam formulariam & Romanorum & Germanorum. Hac vice in dissertatione succinctiori & periodica agere libuit, de iis, quæ paginæ ferunt.

§. XXIX.

Cita manu igitur pergimus. Calendarium semper in promptu esse expedit, ne citationes & termini fiant & præstantur impertinentes. Facile evitabitur lubrica assertio, de citato ad diem inutilem, qui sequenti comparere habet. Et quamvis dies, per calculum, a die insinuationis, fortuito inutilis, nequeat evitari, unde & formula: *Fals derselbe kein Gerichts-Tag seyn sollte*; Tamen, qua illos dies, qui stari & fixi nominantur, non sapit Judicem circumspectum, qui calendarium consulere neglexerat. Quanta sit in praxi distinctio, inter festa fixa & mobilia, & quam insanabilis sit nullitas, citasse ad fixum, famosum satis est. *Vid. c. 6. X. de dol. & contum. DD. ad tit. ff. de in jus voc.* Tantum calendarii vivi speraremus, in iudice quovis, non plane proletario, ut scirer, dies, 1 Jan. 2 Febr. 25 Mart. 24 Jun. 2 Jul. 29 Sept. 25. 26. 27 Dec. nobis esse festa immobilia, cum vicinis communia. Qua aliquot dies penitentiales, videatur Calendarium nostrum.

§. XXX.

De utilitate clepsammii vulgaris, non est ut differamus. Horologium, vel vicinum, vel parieti affixum, publico consonans, quale

quale ad inventarium ornatissimi Dicafterii referre vellemus, præstantius quidem esse censemus, sed habet nihilominus & clepsydra suas utilitates, quas horologium præbere nequit. Juris, in exemplo, est, actus inquisitionales non in nimis longum protrahere tempus. Quæ torturam, ne quidem sufficit machina, per arenam hodie, ut olim per aquam, quod artificium nuper rediit, horas distinguens. Horologio, per sexaginta horarum particulas distincto, opus est, quoniam actus ille diri examinis sæpe solet interrumpi. Probant protocolla judicem solertem & Secretarium haud vulgarem, in quibus legitur accurate, etiam qua momenta temporis, designata examinis historia. V. gr. 30 Minuten auf 8 Uhr, wurden die Daumen = Stöcke zugeschrieben. Inquisitus schrie, wollte gerne bekennen. 35 Minuten auf 8 wurden die Daum = Schrauben gelöst, und inqu. befragt. Wollte aber nichts wissen, sagte, er wäre unschuldig. 45 Minuten auf 8 wurde wieder zugeschrieben, u. s. w. Adesdum judex docte & exesto superficialie: Qui torturæ justitiam traducunt, forte eandem didicerunt ex iis, qui neque Practici fuerunt, neque fieri voluerunt. Thesis præterea est in parato, quia actus torturæ, qua intensos dolores, non durare debet, in regula, ultra horam. *vid. LVDOVICI Peint. Process, cap. 9. §. 25.*

§. XXXI.

In nonnullis illustribus Judiciis pender, vel affixum est horologium, etiam ob actus subhastationis. In actis, ex Cancellaria Hannoverana, ad Facultatem missis, observavimus hanc clausulam: Wenn die pendula, die in der Gerichts = Stube hängt, wird geschlagen haben. Alibi fiunt, ad occasionem varii sæpe litigii, licitationes ad candelas, vel cereos. Quæstio aliquando ventilata, num emunctorium queat adhiberi, resolvebatur negative. Ergo nonnunquam ad reculas judicii bene instructi referenda candela, cum candelabro. Rectius adhiberetur cereus arte compressus, in einer Kneipe; Evitantur enim, per hanc, viam & machinam, facilius lites sit sæpe occurrentes, daß das Licht noch gestammet habe, da der Bot geschehen, quoniam candelæ vulgares in inferiori candelabri receptaculo, communiter diutius

diutius cum extinctione colluctantur. Obstant, paginarum limites, recessioni, casus Raceburgenfis, acriter ventilati, de reviviscente quasi flammula. Legantur PHILIPPI & POSTIVS *de subbasfat*. Præter hanc occasionem absit candela, quoniam judicia, post solis occasum clausa Sunto & sententia, noctu lata, ipso jure nulla. Torturas interdum tempore antelucano adornari, haud inconsultum & loca subterranea per se requirunt illuminationes artificiales.

§. XXXII.

Tandem de speculo. Refertur illud nullibi ad requisita, vel ornamenta, Auditorii forensis, quanquam non unam posse habere utilitatem. Ne dicamus, speculum esse legum perpetuum emblema, ceu testatur utrumque antiquioris, utriusque Germaniæ, Juris speculum, Svecicum atque Saxonicum. Emblema non est sine sale, quoniam lex navos indicare potest. Obiter notamus, phrasin: *wollen es als im Spiegel beschauen*, non de ejusmodi speculis, quæ non nisi oblata repræsentant, sed de vitris opticis arte paratis, quibus mediantibus accuratius vident, qui vel oculati fati non sunt, vel oculatiores esse cupiunt. *Brillen, Fern-Gläser*, & alia oculorum adjumenta, sunt species. Unde vitra caustica etiam specula, vulgo *Brenn-Spiegel* appellantur. De hujus speciei speculo cogitarunt, qui scripsere ejus rubrilibros. Specio veteribus erat verbum, significans idem, quod video. Derivata supersunt, inter quæ est speculum, quod generavit nostrum *Epegel* & corruptum *Spiegel*. Nemo miretur, nos linguam superioris Saxonie corruptiorem inferiori habere; Varia sunt exempla; cogiterur de superstitione, quæ rectius vocatur *Neberglobe*, hinc *Neberglaube*, quam *Uberglaube*. Est inter phrasas Ictorum, *einem etwas vorspiegeln*. Expectatur nexus acuminis, sed in etymologicis, utur postioribus gratis, facile labimur. De armis scriptorii res per se est clara. Antiquitates tamen scrutaturi, haberent laborem, indagandi, quando inceperint scribi protocolla, in patria nostra. Olim, quum omnia fierent, levato velo & sub dio vel inspectante quolibet arbitro, viva voce, absque scriptura, judicabatur. Superfunt in Germania judicia inferiora & rustica, quæ

D

non

non scribunt. Expectetur *Præfatis* opusculum, de *idomate* & *style*
Jorenfi Mecklenburgico.

§. XXXIII.

Et hæc sunt, quæ hanc differtariunculam ingredi, pro
 tempore poterant. Universalia faciunt specialium temperamenta &
 modificationes. Sit iudex vir probus, gravis & modestus. Sit
 locus iudicii bene dispositus & adsint in promptu, de quibus
 supra. Maneant reliqua extra oleas & legantur collectores cere-
 moniarum judicialium, maximè in materia probationum, inter
 quos laudari non potest satis B. HEINECC. *Vid. Elem. Jur. Germ.*
Lib. III. Tit. 6. add. du FRESNE Glossar. loc. compet. & ex pro-
fesso B. LVDOVICI diff. de solemnibus Juramentorum, Hal. 1702. rec.
1739. Placent verba, Cap. 1. §. 5. Tales fuerunt mores Gentium, ut in
nullis fere actibus civilibus in simplicitate naturali persisterent. sed ubi-
que aliquid superadderent, per quod maiorem iidem splendorem con-
ciliari crediderunt. Summa igitur est, quod præstationes juramen-
 torum ab omni ævo fieri voluerint, cum externo apparatu sin-
 gulari. Arma, cruces, chirothecæ ferreae, nummus, in quo vultus
 regis, vel crux, *Vid. SICCAMA de LL. Fris. tit. 14. §. 4. ex infinite*
aliis adhibebantur, & præsto esse debebant, etiam qua clericos,
hostiæ & missalia. Singularia antiqua, juramenti judæorum, legun-
tur apud Speculatorem. vid. etiam ZIEGLER de Jurib. Juda-
orum Cap. V. Si ritus illi superessent, etiam, inter reclus Judicii,
nec pelle suilla carere posset inventarium Iudicii, plene instructi.
Vid. textu Sævicus C. 345. Sollen auf einer Säuhaut stehn und sollen
die 5 Bücher Moysi vor ihnen liegen und sollen die rechte Hand in
das Buch legen, bis an das Kist. Quod nudipedes debuerint esse,
referunt nonnulli. Quæ in hodierno decoro juratorio superant, nihil
habent, quod offenderet ingenium. Vid. §. 27. Superant Collegia,
quorum inter inventarium est, crux, cum infixio Salvatoris nostri
simulacro, ein Crucifix, ad quam crucem juratur in receptionibus
& purgatoriis quibusdam. Purgatoriorum dum injicimus men-
tionem, cogitamus, de more quorundam Iudiciorum, tegendi
mentem panno pulli coloris imponendique eidem sceleton capitis
humani, formam Jesu crucifixi & ciepsydram. Accedit aperito ja-
nuarum atque fenestrarum. Bene! modo absint nova terriculamen-
 ta,

ta, qualia in imaginibus nonnunquam magis nocent, quam profunt. Exempla forent odiosa. Vid. tamen casus curiosus inter Leyserianas amoenitates.

§. XXXIV.

Ad inventaria Judiciorum, bene instructorum, referuntur chartularia, illustriori vocabulo, archiva dicta. Solent etiam in illis asservari arma & instrumenta, quibus homicidia, furta, magiæ vel alia maleficia fuere commissa. Olim asservabantur in iisdem die *Leibzeichen*, sive particulae corporis delicti, ex homicidio, ab incerto patrati. Vid. veterani *Processtae*, majorum ætate imperantes, KEYSER & KOENIG. Ecclesiarum præfectos fuisse in ea heresi, quod hæc talia ad templorum referenda veniant inventaria, probat exemplum, in selectis *Jurid. Rost.* Vtrum manus illæ, quas asservari in nonnullis templis, fertur, illuc veniant referendæ, scrutantibus relinquimus. Si verum foret, quod narratur, aliquando, præfente in iudicio, ex accidenti, occisore, cruentationem ejusmodi manus extemplo fuisse observatam, sane e re fuisset, in auditorio juridico ordinario semper ob oculos eandem mansisse. Vid. SCHOTTELIUS *de Jurib. Germ. sing. Cap. III. §. 23. ex Chytrao. Add. PRÆSIDIS Jus Crim. Mechl.*

§. XXXV.

Substituimus, hac vice, alia, Deo volente, plura daturi: *Vid. diff. PRÆSIDIS, de Ingenio Germ. qua solemnitates juridicas, quæ partem admitteret novam, nisi tot Viri ante nos & nobiscum in eundem laborassent finem. De solennibus iudicii Dei per duelum, vid. post alios citatos, Dn. HAVSCHILD Tr. all. p. 84.* Volvatur etiam falsus liber, majoribus nostris, in his terris, familiaris, qui dicitur *Reincke Boff.* In his pagellis thema prescius fuit tractatum, de loco iudicii bene instructo, decoro Judicis, Advocatorum & partium. Omnia fiant graviter, modeste, decenter atque reverenter. Hinc ad somnia referimus, quod e Speculis erui velit ritus, Scabinum de scamno deturbandi, circa interpositionem appellationis. Ipse Glossator rider assertionem. Quamvis enim phrasæ sint notæ: *eine Urthel schelten, blasphemare sententiam, blamer le jugement*, omnia fieri tamen debuerunt

runt modeste & reverenter, id quod in hunc diem servatur, mediantibus verbis: salvo respectu, vel confimilibus arbitrariis, quorum omisio iudicis a quo indignationem & responsum conforme meretur. Appellatio stante pede ex hac ratione, in iudiciis excellentioribus, plane est prohibita; fieri enim solet, cum aliquo strepitu & affectuum commotione. *Vid. PRÆSIDIS diff. specialis.*

§. XXXVI.

Modestia & reverentia, de qua jam sermo est, arceri vult etiam voces, Advocatorum & partium, nimis sonoras & in clamorem degenerantes. Vocantur equidem Advocati, in veribus chartis, clamatores, unde declamationes; Legitur in *Jure Prov. Sax. Lib. I. art. 62. Schreyet ein Mann umb Ungericht.* Sed verba valent sicut nummi. Superest in his terris, qua solennes Juridicas, vox: *Anruff*, sed sonoram patitur vocem, non immodestam vociferationem: Non quodvis *rufen*, significat clamorem, ceu patet ex phrasibus *etwas aufruffen, widerruffen.* Partibus non permittitur, tumultuarios ferere sermones; Nec advocatus cum cliente coram Tribunali colloquatur, sonora voce: *Er soll ihnen zurraunen was er will*, scribit *Speculator Saxo Cap. 86. c. 3.* Conceditur a iudicio, ad instantiam, mora recedendi & in atrio & area conferendi. Juxta hanc analogiam explicentur verba: proclamare, & reclamare. Postulare jus licet, hoc est suum vel alienum in iudicio exponere desiderium, *per rubr. & nigr. tit. ff. de postulando*, sed non degeneret in *expostuliren*, ut domesticè vocamus, expositiones desideriorum cum strepitu & imperu.

§. XXXVII.

Advocatorum officium admodum est laudabile & honoratum, *vid. l. 14. C. de Advoc. l. TIRAQUEL. de nobil. cap. 29. n. ii.* officio singularem nobilitatem vindicat. *Leg. inclyti STEGERI Pr. de advocatorum nomine honorificentissimo:* & quidni laudemus, honoremus, causarum Patronum pium, eruditum, prudentem atque modestum. Viri requiruntur honorabiles; procul sint feminæ, pro aliis, exceptis rarissimis casibus, postulaturæ; Nec opus est, ut hoc fundetur, super fabulam, de *Caja Afrania*, quam

quam Speculator Carfaniam appellat, die da mißbarte vor dem Richter. *Legatur inelyti nunc Giessensum JCri.* JENICHEN, specialis de ea tractatio, ad l. i. §. 5. ff. de postul. & in observ. ad Leyf. Medit. p. 14. f. Quenam præterea sint vitia canonica Advocatorum, non est ut referamus; Non obstare putamus vitium ullum corporis, imo ipsum Appium cæcum, si cæteroquin non impar foret, a nobis admittendum esse censemus. Periculum violationis debitæ reverentiæ, quod lepide refertur, ab Appio in salutatione judicis, a tergo, commissa, facile, per præviam, de sessionis ordine & auditorii geographia, informationem, evitaretur. Omnes omnium Judiciorum ordinationes excolunt, præter justitiam, honestatem atque decorum. Suum quilibet cuiuslibet tribuat; Judex, qui vult honorari, neminem offendat, sed omni casu, etiam, qua avisationes ante uramenta, prudentem agat Geometram. Advocati & par cogitent de illo Ciceroniano: *Qui non considerat, quid, quando, ubi & cum quo loquatur, ineptus habetur.* In Parliamentis quibusdam exoticis olim fuit moris, ut Advocati scriberent stammam in tabula, quæ si irreverenter vel alias nulliter concepta, singulari modo erat delenda. testes sunt versiculi:

Palleat, ut nudis presfit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.

Legatur Ill. GEBEVERI Orat. de Laudibus Advocatorum. Conf. Historia literaria scriptorum, qui de artificiis Advocatorum agentes, pro illis & contra illos scripsere; speciatim inspiciantur labores ZIEGLERI, personati FRANCKENBERGII, BRVCKNERI FESTINGII, GERDESII, DRESSELI, HOLTERRMANNI, cui pseudonymus *Franciscus CLIENS* fecit satis. Omnibus præstantioribus & bonis apprecamur ex l. 7. ff. de postul. famam hilariorem. Boni autem sunt, qui a scientia & instrumentalium & practitorum & a conscientia & a decore laudari queunt. *Vid. Ord. Jud. Aul. Prov. Meckl. P. 1. tit. 17. 18. ib. das Land- und Hofger. u. d. desselben Personen ehren und respectiren, vor Gericht Ehrbarkeit gebrauchen und aller Schmech- Worten bey Pöen mich enthalten. it. in mündlichen recessen der Ehrbarkeit gebrauchen, dagegen aller Lästerung und Leichtfertigkeit, bey Pöen, mich enthalten.* Conf. SCHOEPFERI & BROKES *diss. de Advocato injuriante.* *Legatur*

gatur all. Ord. tit. 6. §. Es sollen die Advocaten mit Himpf und Bescheidenheit sezen, alles calumniirens, schmezens, schimpfens und bizigen Anstehens sich allerdinge duffern. *add. §. seq.* die Procuratorn. Concordat formula Juramenti Procuratorum Consistorialium, verbis: vor dem Consistorio Ehrbarkeit gebrauchen, aller Lästerung und Schmähung mich enthalten. Inspiciantur edicta Meckl. specialia; Etiam die gemeine Bescheide; e. gr. de 1668. d. 11. Jul. 1670. d. 18. April 1674. d. 13. Jan. & multa alia, quorum repetitio crebra probat vitium hoc esse pertinacissimum.

§. XXXVIII.

Crescit hæc grata nobis materia, contra institutum & opinionem; Dabitur propediem continuatio, eam supplementis & spicilegiis. Multa erunt, supererunt, antiqua præferim, quæ, quatenus sunt Mecklenburgica, Lectori, non plane phlegmatico, forte placebunt. Erunt inter ea, quæ priodos styli forensis etiam juxta illud, haud absurdum, quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando, ita proponunt, ut poemati similis labor, qui & prodest & delectat, prodeat, bono cum DEO, cui fit soli gloria, qui nos ducat in omnem veritatem, illuminet mentes, ut recte sentiamus, iuste faciamus atque judicemus, nec unquam a justitia, in juribus civium inter se, recedamus. Gratiam Deus & Principes largientur; Judices & privati exerceant æquitatem, ut homines, non ut iudices, falsa enim est regula in foro: *Æquitas stricto juri est præferenda*; Non enim, quod sententionantes sibi capiant, datur æquitas imperata, sed omnia redeunt ad dilemma, ex definitione actionis ejusque verbis: *Jus quod sibi DEBETVR*. Tribus: *Billigkeit* nihil aliud est, inter concives, quam quod est *Gnade* in decretis Magnatum; Unde nunquam audivimus sobrie loquentem dicere, *Dass Gott oder ein grosser Herr billig sey*. Sinova hæc est displicensque doctrina, vera tamen erit, donec publice probetur contrarium. Quantum quis legis vel regulæ præscribere potest, tantum etiam gratiæ est in ejusdem arbitrio. *Legatur diff. PRÆSIDIS, de limitibus justitiæ, æquitatis, juris aggrat. & arbitrii judicis.*

TANTVM.

GENEROSISSIMO
DOMINO DE FERBER,

QUÆVIS FAVSTA APPRECATVR,

PRÆSES.

Specimina eruditionis, Virorum-Juvenum, prima, merito appellantur dissertationes academicæ, quas ambire solent illi, qui ad altiora, etiam per litteras, tendunt. Patricius & Nobilis, per legem notissimam, Jus, in quo versatur, ignorare non debet; Probetur igitur studium. Regulam hanc scite observarunt, ante hæc tempora, multi & videatur in opusculo, quod prodit, sub rubro: *Etwas von gelehrten Rostockschen Sachen*, collectio Juvenum Nobilium, Mecklenburgicorum, qui in hac Academia, dissertationes, typis, publicis expressas, antihac defenderunt. Meæ qualescunque chartæ, publici juris factæ, enumerant, inter meos Respondentes, præter extraneos, Mecklenburgicos Equites, duos *Bassewitzios*, *du Puits*, duos *Schackios*, *Viereckium* & *Warnstedium*, omnes ad magna natos. Gratulor itaque mihi, *Vir Generosissime!* quod Te comitem in cathedram habere queam;
Te

Te, quem in limine Academiae stantem, jam
anno 1748. m. Aprili audivit Academia Rosto-
chiensis publice mihi opponentem. Maeste!
Specimina enim eruditionis te commendabunt
maxime, quoniam sunt instar fructuum, ex qui-
bus de praestantia arboris judicandum. Monet
vir sapiens: Eruditi nomen aucupare & esto!
Aucipites non desunt, sed esse nolunt eruditi.
Dicta, scripta, facta, probant, quid sentiendum,
quid sperandum sit. *Florentissime Domine!*
Respondens Humanissime! juncta in Te
video, quae jungenda erant. Deus Tibi erit propi-
tius; Respublica, in cujus emolumentum efflo-
rescis, bene de Te sentiet. Ego Te ubique
gratulabundus sequar, sperans, de Tua virtute,
quod nunquam benevolentiam Tuam, erga me,
sis depositurus. Vale & optime Vale! Alii
virtutem tuam & hoc exemplum imitantor!
Dabam, ipsis Calendis Maji, Anni MDCCL.

COROLLARIA.

1. **C**onsacramentales sunt entia rationis, tertia novæ speciei.
2. Nihil potest esse simul billig und recht.
3. Qui egregium Advocatum appellat causidicum, actione injuriarum tenetur.
4. Barbara est phrasis: advocando jemanden bedienet zu seyn.
5. Dilationum, ex causa der Brunnen-Cur, petitiones, ab aliquot annis frequentate, merito sunt coercendæ.
6. Interim aliquid fit, est flosculus sobrius Advocatorum bonorum, imo & judicum. Absit abusus.
7. Displicet responsio quotidiana, ad insinuationes mandatorum: Et wäre gut, ledit enim reverentiam &c.
8. Quid sibi vult: Er höret mit Schutzen-Ohren? Quales sunt ejusmodi aures? de Scultetis, etiam autoritate aliqua pollentibus, hinc judicibus, sermo esse videtur.
9. Phrasis biblica, den Schuh austrecken, an de calceo, an de chirotheca, dem Handschuh, quia manus significat potestatem, est accipienda?
10. Librum quendam appellare, einen alten Tröster, non est injurium; sed queritur, num hic flosculus sit tantum ex bibliotheca Juridica? Neg.
11. Qui non omnium, a majoribus constitutorum, reddi posse rationem, ex lege famosa, cantant, non tamen putabunt, majores aliquid sine ratione constituisse. Ergo est asyllum ignorantie.
12. Hodie, postquam Jus Romano-Germ. per studium historicum illustratum,

stratum, ponit ille rarius calcatur. Crevit eruditio omnis generis; exemplum etiam praebet Medicina forensis; vulnera enim quaedam, ob quae olim capitibus plecebantur instigentes, hodie etiam mediocri chirurgus in integrum restituere potest.

13. Derur ratio juris Meckl. qua art. 19. Reversal. de 1621. wann gehezte Winden mit dem Hasen über die Gränze laufen und fangen, so soll der Jäger denselben alsofort aufzunehmen Zug und Macht haben, doch daß er ihn nicht an den Sattel binde, sondern ungebunden in der Hand davon führe.
14. Anne datur ferarum, quadrupedum, patria, a qua, vel libere, vel fugata, quidem fugiunt, sed quorsum, sibi relicta, recurrunt? Hec quaestio etiam juri inferuire possit.
15. An licet distinguere, inter examen orthodoxia & eruditionis? item pro gradu, & pro praxi?
16. Voluit aliquando mathematicus defendere, verum esse illud Mecklenburgicum: Zulendorf liegt mitten in der Welt. Audierus videbatur.

ULB Halle

3

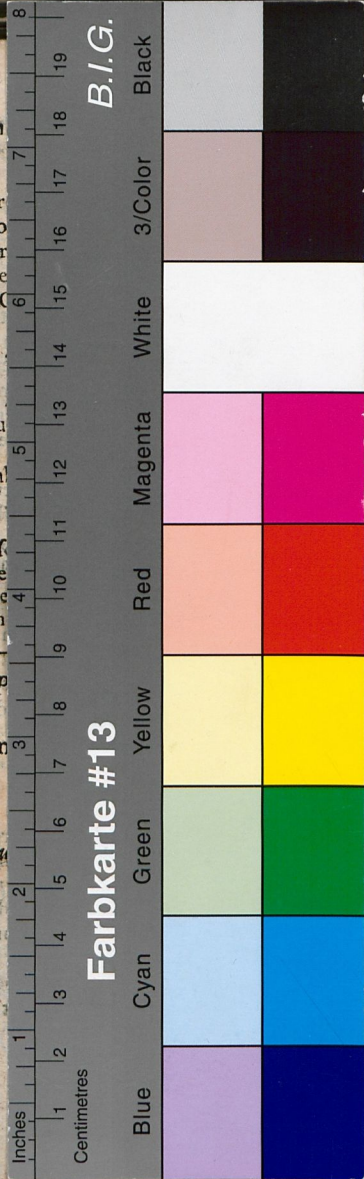
000 710 598

Sb

16

Pub. 19. num. 3.

20

7.149

1750/1

DISSERTATIO,
DE
AVDITORIO FORENSI,
BENE INSTRVCTO,
DEQVE
DECORO, JVDICANTIVM,
ADVOCATORVM
ET
PARTIVM:
QVAM,
DEO CLEMENTISSIME JVVANTE,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
DOMINO FRIDERICO,
DVCE MEGAPOLENSIVM, PRINCIPE VANDALORVM,
SVERINI AC RACEVVRGI, COMITE ITEM SVERINI,
TERRARVM ROSTOCHII ET STAR-
GARDIÆ DOMINO,
DOMINO NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO,
CONSENTIENTE JCTORVM ORDINE,
IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI,
PRÆSIDE,
D. ERN. JO. FRID. MANZGE,
SERENISSIMI DVCS MECKLENB. REGNANTIS
CONSILIARIO CANCELLARIÆ ET CONSISTORII,
COM. PALAT. CÆSAR. PANDECT. PROF.
FAC. JVR. SEN. ET HODIE DECANO,
STVDIORVM SVORVM PROMOTORE HONORATISSIMO,
ANNO MDCCL. D. VI. MAII
IN AVDITORIO MAXIMO,
AMICORVM DISSENSVI EXPONIT,
CAROLVS FRIDERICVS DE FERBERZVHALLE
EQVES MECKLENB.

ROSTOCHII, TYPIS GROSCH. VIDVÆ.